

Kapitola 15

Subsaharská Afrika v české zahraniční politice¹

Kateřina Rudincová

V roce 2015 byl patrný trend prohlubování vztahů s tradičními partnery v subsaharské Africe, ale také navazování vztahů nových. Zájem o subsaharskou Afriku byl zaznamenán nejen tradičně ze strany MZV, ale také ze strany dalších resortů, především životního prostředí, zemědělství, zdravotnictví a potažmo také průmyslu, ale i Hospodářské komory ČR a Svazu průmyslu a dopravy, což se projevilo nejen na zvýšeném počtu návštěv regionu, ale také neustále se zvyšujícím objemu vývozu do subsaharské Afriky. Klíčovým z hlediska implementace české zahraniční politiky bylo schválení nové Koncepce české zahraniční politiky, ve které se zkoumanému regionu rovněž dostalo prostoru. Afrika byla na rozdíl od roku 2014, kdy ve veřejném prostoru rezonovalo především téma epidemie eboly, opět široce pojímána jako region nabízející značné ekonomické příležitosti, což je patrné také na počtu akcí, které byly v souvislosti s exportními příležitostmi do Afriky v roce 2015 zorganizovány. V roce 2015 nedošlo k větší politizaci žádného tématu, týkajícího se subsaharské Afriky, s výjimkou problematiky migrace, která se stala předmětem stereotypizovaných a v některých případech až rasistických mediálních diskusí. Na půdě parlamentu se předmětem polarizované debaty nestalo ani téma vyslání českých vojáků do Mali v rámci mise OSN MINUSMA, na rozdíl od v roce 2013 schváleného vyslání českého vojska do Mali v rámci Výcvikové mise Evropské unie EUTM.

AFRICKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRAJNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Strategické dokumenty

Nová Koncepce české zahraniční politiky byla schválena vládou 13. 7. 2015. Oproti předchozí Koncepci české zahraniční politiky, která byla schválena vládou 20. 7. 2011

a ve které byly subsaharské Africe věnovány pouhé dvě věty, nový dokument věnuje subsaharské Africe pozornosti více a je konkrétnější. Mezi bezpečnostními prioritami nové koncepce je jmenována ze subsaharské Afriky oblast Sahelu, přičemž bezpečnostní otázky jsou rámovány unijní snahou o stabilizaci tohoto regionu. Co se týče bilaterálních vztahů, v koncepci jsou jmenovány jako prioritní především snahy rozvíjet vztahy s Etiopií jakožto programovou zemí bilaterální rozvojové spolupráce, Nigérií jako nejlidnatější zemí subsaharské Afriky a JAR, která je nejvyspělejší ekonomikou regionu a členem uskupení G20 a BRICS.² Neznamená to však, že by se česká zahraniční politika soustředila pouze na státy vyjmenované v dokumentu, mezi země přednostního zájmu patří mimo jiné také Keňa, Tanzanie, Senegal, Ghana nebo Zambie, ať již z bezpečnostních nebo ekonomických důvodů.

Již v roce předchozím byla schválena jako neveřejný dokument dílčí koncepce *Subsaharská Afrika: Teritoriální strategie na období 2015–2018* a v roce 2015 tedy začala být naplňována. Dokument identifikuje příležitosti, zejména v ekonomické oblasti, ale zároveň také vyjmenovává výzvy, kterým region čelí. Zájmy, jež jsou ve strategii jmenovány, jsou především zajištění stability a bezpečnosti v regionu a minimalizace rizik pro Evropu včetně nelegální migrace, diverzifikace zahraničního obchodu pomocí posílení vývozu do regionu, navázání na tradiční dobré vztahy se zeměmi subsaharské Afriky a hlubší propojení české politiky v regionu s agendou EU. K naplňování těchto cílů byly navrženy dílčí nástroje, jako mj. např. posilování ekonomické diplomacie, zahraniční cesty, ale také zahraniční rozvojová spolupráce nebo spolupráce v akademické a kulturní oblasti. Mimo tradičních partnerských zemí dokument dále doporučuje obnovit a prohloubit vztahy s lusofonními zeměmi, především s Angolou a Mosambikem, které skýtají značné příležitosti pro české firmy.

AFRICKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRAJNÍ POLITIKY: AGENDA A UDÁLOSTI

Politické vztahy

Za důležitý indikátor zájmu MZV o Afriku lze chápat oficiální prohlášení. V roce 2015 vydalo MZV oficiální prohlášení ke třem událostem, týkajícím se subsaharské Afriky, přičemž dvě z nich se týkala problematiky bezpečnosti a jedno úspěšného předání moci. První z těchto událostí, na které MZV reagovalo oficiálním prohlášením, bylo zavraždění etiopských občanů v Libyi tzv. Islámským státem.³ V prohlášení MZV uvedlo, že ČR „považuje Etiopii za významného partnera v soustředěném mezinárodním úsilí za vymýcení všech forem extremismu a terorismu ve světě“. Další prohlášení bylo vydáno k případu teroristického útoku v Keni, kde teroristická skupina al-Šabáb provedla útok na univerzitu ve městě Garissa, v důsledku kterého na 150 lidí zemřelo.⁴ Třetí prohlášení bylo vydáno u příležitosti výsledků voleb v Nigérii.⁵ MZV v něm ocenilo nejen jejich demokratický a mírový průběh, a rovněž přístup prezidenta Goodlucka Jonathana, který uznal svou porážku a křeslo předal opozičnímu kandidátovi Muhammadu Buharímu. Nově zvolenému nigerijskému prezidentovi následně prezident Miloš Zeman zaslal blahopřejný telegram ke zvolení do funkce, ve kterém rovněž zdůraznil spolupráci mezi Nigérií a ČR a vyjádřil přání v jejím pokračování.⁶

Z hlediska celoevropského byla klíčovým tématem roku 2015 především migrační krize. V této souvislosti se ve dnech 11.–12. 11. 2015 konal v maltské La Vallettě summit o migraci, na kterém jednala Evropská unie s africkými státy. Českou republiku zastupoval premiér Bohuslav Sobotka, který na summitu zastupoval rovněž Polsko, protože ve stejném termínu se konala ustavující schůze polského Sejmu.⁷

Za účelem stabilizace zdrojových a tranzitních zemí migrace v Africe a tím také k odstraňování důvodů nuceného vysídlování a snižování nelegální migrace do Evropy byl na migračním summitu EU–Afrika v La Vallettě ustaven Svěrenecký fond EU pro Afriku (*Emergency Trust Fund for Africa*, EUTF). Evropská unie aktivizovala Svěrenecký fond jako flexibilní nástroj umožňující sdružování prostředků Evropské komise (EK) a členských států. EK z rezerv 11. Evropského rozvojového fondu (EDF) uvolnila 1,8 mld. EUR, členské státy potvrdily částku kolem 82 mil. EUR. S výjimkou Chorvatska přispěly všechny členské země. Česká republika se stala jedním ze zakládajících členů tohoto svěreneckého fondu. Vzhledem ke svému příspěvku 0,74 mil. EUR (cca 20 mil. Kč) nemá ČR samostatná hlasovací práva, ta získává země s příspěvkem alespoň 3 mil. EUR. Česká republika se rozhodla využít sdíleného práva hlasování v rámci „*pool of donors*“ a dohodla se s ostatními zeměmi visehradské spolupráce (V4) na společném zastupování v řídicích orgánech fondu (Správní rada a Organizační výbor). Země V4 se dále dohodly, že v rámci EUTF svou pozornost zaměří především na oblast Afrického rohu.

Další celounijní jednání, které se týkalo subsaharské Afriky, bylo jednání ministrů EU pro rozvoj, na kterém se diskutovalo také o budoucnosti vztahů mezi EU a skupinou zemí AKT (Afrika, Karibik a Tichomoří). Jednání se konalo 26. října a ČR na něm reprezentoval náměstek Martin Tlapa.⁸ V říjnu 2015 započala veřejná debata o budoucnosti vztahů EU a států AKT po roce 2020 iniciovaná ze strany Evropské komise. Do debaty se zapojilo také MZV odevzdáním svých vstupů. Česká strana v tomto případě jedná proaktivně odevzdáním dvou příspěvků, z nových členů EU se zapojily dále jen Maďarsko, Polsko a Litva, z nichž každý odevzdal po jednom vstupu.⁹

České návštěvy v subsaharské Africe

Rok 2015 byl poměrně bohatý na zahraniční návštěvy a vzájemná setkávání politických představitelů ČR a zemí subsaharské Afriky. Ve dnech 26.–29. 5. 2015 podnikl ministr zahraničních věcí Lubomír Zaorálek za doprovodu české podnikatelské delegace cestu do subsaharské Afriky. Nejprve navštívil 26. května Keňu,¹⁰ o den později pak Mosambik,¹¹ a ve dnech 28.–29. května Mauricius.¹² V Keni jednal s ministryní zahraničních věcí a mezinárodního obchodu Aminou Mohamed Jibrilovou a ministryní obrany Raychelle Omamovou. Hlavními diskutovanými tématy byla především spolupráce v ekonomické oblasti a bezpečnostní otázky v regionu východní Afriky. Ministr Zaorálek zdůraznil důležitost Keni v regionu, což dokazuje opětovné otevření českého zastupitelského úřadu v Nairobi v roce 2014. Podle českého ministra lze hlavní možnosti perspektivní spolupráce spatřovat především v oblasti strojírenství, turistiky či obranného průmyslu. Ministra na jeho cestě doprovázela také podnikatelská mise, složená ze zástupců českých podniků se zájmy v subsaharské Africe. V Narobi se u příležitosti české návštěvy konal také podnikatelský seminář, pořá-

daný velvyslanectvím ve spolupráci s Hospodářskou komorou ČR, na kterém měli čeští podnikatelé možnost navázat kontakty se svými možnými keňskými partnery. Kromě ekonomické oblasti dalším důležitým tématem v průběhu návštěvy ministra Zaorálka byla spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany. Při příležitosti setkání s keňskou ministryní obrany zdůraznil L. Zaorálek důležitou roli Keni pro boj proti terorismu v oblasti východní Afriky. Zároveň ocenil spolupráci v oblasti společného výcviku ozbrojených sil, která již probíhá, a nabídl také pomoc v dodávkách technologií pro boj proti terorismu. Ministr se v Narobi setkal rovněž s výkonným ředitelem Programu OSN pro životní prostředí UNEP Achimem Steinerem.¹³

Další cílovou zemí návštěvy českého ministra zahraničních věcí na jeho africké cestě byl Mosambik, kde se setkal s předsedou vlády Carlosem Agostinho do Ró-sáriem, ministrem obrany Atanasiem Ntumukem a ministrem průmyslu a obchodu Ernestem Tonelou. Jedná se o první návštěvu Mosambiku na ministerské úrovni od roku 1986. Obdobně jako v Keni se jednání soustředila především na možnosti spolupráce v oblasti ekonomické a bezpečnostní. Mosambik v posledních letech zaznamenává ekonomický růst a i vzájemný objem obchodu mezi touto zemí a ČR narůstá. Příležitosti pro české investory a podnikatele lze spatřovat především v těžebním průmyslu, infrastruktuře, energetických projektech či v zemědělství. K posílení možností spolupráce mezi českými a mosambickými firmami se v Maputu konal podnikatelský seminář za účasti zástupců téměř třiceti mosambických firem. Kromě ekonomické spolupráce se jednání zaměřovala také na kooperaci v oblasti bezpečnosti. V zastoupení ministra obrany Martina Stropnického podepsal L. Zaorálek s mosambickým ministrem obrany Ntumukem Memorandum o spolupráci mezi resorty obrany obou zemí, přičemž mosambická strana má zájem o výměnu zkušeností v oblasti výcviku a modernizace technologií.¹⁴

Třetí zastávkou na východoafrické cestě byl ostrov Mauricius, kde ve dnech 28.–29. května proběhla setkání s prezidentem Rajkeswurem Purryagem, předsedou vlády Aneroodem Jugnauthem a ministrem zahraničních věcí, regionální integrace a mezinárodního obchodu Etiennem Sinatambuem. Vzhledem k tomu, že Mauricius je jednou z nejstabilnějších afrických zemí a navíc v posledních letech zaznamenává nepřetržitě ekonomický růst vyšší než 3 %, jednání směřovala především k tématu rozvoje vzájemného obchodu a možnosti investic. V průběhu návštěvy se opět konal podnikatelský seminář a došlo k podpisu Memoranda o porozumění mezi obchodními komorami ČR a Mauricia. Vzhledem k oblíbenosti tohoto ostrova pro české turisty se L. Zaorálek dohodl o brzkém podpisu bilaterální dohody o letecké dopravě pro usnadnění případných charterových letů mezi těmito dvěma zeměmi. Kromě těchto jednání nabídl ministr Zaorálek také poskytnutí „*kapacity v oblasti radarových a detekčních systémů, případně dopravních a sledovacích letadel*“, které by mohly být využity k ochraně hranic a rybolovu.¹⁵ Po svém návratu z pracovní cesty publikoval ministr Zaorálek komentář v týdeníku *Euro*, ve kterém zdůraznil značný ekonomický potenciál subsaharské Afriky a odmítl její stereotypizovaný obraz, předkládaný většinovými médii.¹⁶

Ministr zemědělství Marian Jurečka navštívil region subsaharské Afriky v roce 2015 dokonce dvakrát. V únoru 2015 se zúčastnil slavnostního otevření pivovaru

Raya Breweries v Etiopii, do kterého dodala technologie česká společnost ZVU PO-TEZ. Na své návštěvě se setkal s ministrem zemědělství, prezidentem Etiopie a ředitelem zemědělské rozvojové agentury.¹⁷ Svou druhou zahraniční cestu do subsaharské Afriky v roce 2015 podnikl ministr Jurečka ve dnech 30. 7.–2. 8. 2015, kdy navštívil Zambii. Setkal se svým protějškem Givenem Lubindou a se zambijským prezidentem Edgarem Lunguem se pak společně zúčastnili Zemědělské a obchodní výstavy v Lusace. Cílem návštěvy ministra zemědělství byla především podpora spolupráce v oblasti zemědělství a obchodu. V dalším období se počítá s opětovným zařazením Zambie mezi prioritní země české zahraniční rozvojové spolupráce, a tedy podle ministra Jurečky by „rozvoj vzájemných vztahů mohl navázat například na úspěšné projekty rozvojové spolupráce v oblasti zemědělství, zejména v sektoru chovu skotu“.¹⁸

Návštěvy v zemích subsaharské Afriky proběhly rovněž ve sledovaném roce na úrovni náměstků. Ve dnech 22.–25. 2. 2015 vykonal náměstek ministra zahraničních věcí Petr Drulák pracovní návštěvu Etiopie. Hlavním bodem programu bylo čtvrté kolo pravidelných politických konzultací na úrovni náměstků MZV. Náměstek Drulák dále jednal s ředitelem pro mír a bezpečnost Africké unie El-Ghassimem Wanem, výkonným tajemníkem UNECA Carlosem Lopesem, navštívil dva projekty ZRS ČR a přednesl přednášku pro diplomaty a odbornou veřejnost na téma rozdělení Československa a současných česko-slovenských vztahů.

Ve dnech 12.–16. července příslušného roku navštívil Etiopii rovněž náměstek ministra zahraničí M. Tlapa.¹⁹ Vedl zde českou delegaci na Třetí mezinárodní konferenci o financování rozvoje, která se konala ve dnech 13.–16. července a jejímž cílem bylo dosažení dohody o financování rozvoje na dalších patnáct let.²⁰ Kromě toho v Addis Abebě absolvoval celou řadu bilaterálních jednání, mj. se státním ministrem zahraničních věcí Berhanem Gebre-Christosem nebo státním ministrem financí a ekonomického rozvoje Ahmedem Shidem. S ministrem Gebre-Christosem projednával především možnosti spolupráce v oblasti ekonomiky a dalšími tématy jednání byly rovněž bezpečnost a migrace. Na jednání se státním ministrem průmyslu Mebrahtu Melesem se shodli na perspektivních oblastech ekonomické spolupráce, přičemž mezi nimi identifikovali především sektory potravinářství a zpracování zemědělských produktů, automobilový průmysl, vodohospodářství, zdravotnický průmysl, civilní letectví a obranný průmysl. Náměstek Tlapa byl přijat rovněž Výkonným ředitelem Hospodářské komise OSN pro Afriku (UNECA), který současně zastává funkci zástupce generálního tajemníka OSN. Společně se shodli na značných příležitostech, které pro český export znamená nejen Etiopie, ale celý africký kontinent. Náměstek M. Tlapa se na závěr návštěvy setkal také s etiopskými absolventy českých vysokých škol a zástupci podnikatelského sektoru. Etiopie je v subsaharské Africe jedním z nejvýznamnějších a především tradičních politických a ekonomických partnerů ČR a rovněž je jednou z prioritních zemí české zahraniční rozvojové spolupráce.²¹

Náměstek ministra zahraničních věcí Lukáš Kaucký se v příslušném roce účastnil inaugurací dvou prezidentů států subsaharské Afriky. Na počátku roku, 15. 1. 2015, se v roli zvláštního vyslance prezidenta M. Zemana zúčastnil slavnostní inaugurace nového mosambického prezidenta Felipe Nyusiho, někdejšího československého vládního stipendisty.²² Během setkání s náměstkem Kauckým pak nově inaugurovaný pre-

zident deklaroval zájem o spolupráci mezi Mosambikem a ČR v oblasti průmyslu, infrastruktury, zemědělství a obrany. Za účelem identifikace dalších příležitostí ke spolupráci prezident Nyusi přislíbil vyslat do ČR expertní tým pod vedením generálního ředitele mosambického Centra pro podporu investic.²³ Inaugurace v pořadí třetího prezidenta Namibie Dr. Hage Geingoba se náměstek Kaucký zúčastnil 21. března, v den 25. výročí namibijské samostatnosti.²⁴ Během svého pobytu v Namibii se setkal rovněž s novou namibijskou předsedkyní vlády Saarou Kuugongelwa-Amadhilou a předsedou Národního shromáždění Prof. Peterem Katjavivim. Jednání o česko-namibijské spolupráci, která má značnou tradici, proběhla také se stálou tajemnicí Selmou Ashipala-Musavyi na ministerstvu zahraničních věcí. Spolupráce mezi ČR a Namibií probíhá i v oblasti vzdělávání, a proto L. Kaucký jednal na své cestě také s rektorem namibijské Polytechniky, která již řadu let spolupracuje s Univerzitou J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a v roce 2015 uzavřela memorandum o spolupráci s pražským ČVUT.²⁵

Dlouhodobá spolupráce mezi resorty životního prostředí Senegalu a ČR byla stvrzena podepsáním Memoranda o spolupráci České republiky a Senegalu v oblasti životního prostředí u příležitosti návštěvy náměstka ministra životního prostředí ČR Vladimíra Dolejského v Dakaru ve dnech 20.–22. 5. 2015.²⁶

Návštěvy partnerů ze subsaharské Afriky v České republice

Podobně jako cesty českých představitelů do subsaharské Afriky, i návštěvy afrických partnerů v ČR byly zaměřeny na různé resorty. Na návštěvu ministra zemědělství Jurečky navázala 9. 10. 2015 jednání v Praze s ředitelem Zemědělské transformační agentury Etiopie Khalidem Bombou o možnostech spolupráce v oblasti rozvoje agrárního sektoru, přičemž nejperspektivnější se jeví, i s ohledem na odvětvovou strukturu dovozu z Etiopie, podpora v oblasti potravinového průmyslu.²⁷ Ministr zahraničních věcí L. Zaorálek 24. února jednal v Praze s ministrem zahraničních věcí Senegalské republiky včetně zástupců senegalské podnikatelské sféry. Senegalský ministr zahraničních věcí byl přijat nejen ministrem Zaorálkem, ale setkal se rovněž s předsedou Poslanecké sněmovny PČR Janem Hamáčkem.²⁸ Ve dnech 8.–10. 9. 2015 se uskutečnila návštěva ministra životního prostředí a udržitelného rozvoje Senegalské republiky v Praze, v rámci které se setkal se svým českým protějškem Richardem Brabcem.²⁹ Návštěva navázala na uzavření memoranda o spolupráci v oblasti životního prostředí obou zemí, které bylo v květu toho roku podepsáno náměstkem Vladimírem Dolejským a senegalským ministrem Abdoulayem Baldém. V průběhu návštěvy probíhaly konzultace senegalské delegace na MŽP, které se soustředily na témata lesního hospodářství, boje proti odlesňování, správy chráněných území, adaptace na změnu klimatu či sanace a rekultivace, a dále také odpadového hospodářství. Český a senegalský resort životního prostředí spolupracuje dlouhodobě již od roku 1996, např. od roku 2000 MŽP ČR podporuje v Senegalu program na záchranu ohroženého západního poddruhu antilopy Derbyho, který v zemi realizuje Česká zemědělská univerzita ve spolupráci se společností Derbianus CSAW. Memorandum o spolupráci, uzavřené mezi oběma ministerstvy, bylo doplněno o prováděcí smlouvu, na základě které je Derbianus společně s ČZU výhradním vykonavatelem memoranda na české straně.³⁰

Spolupráce mezi ČR a vybranými africkými státy probíhá také v oblasti obrany a bezpečnosti. Historicky první návštěva ministra obrany Ghany v ČR se uskutečnila 16.–20. 3. 2015.³¹ Jednalo se o první setkání ministrů resortu obrany obou zemí, přičemž ghanský ministr obrany přijel na pozvání ministra Stropnického. Oba ministři jednali především o možnostech spolupráce v oblasti obrany a obranného průmyslu, ale také o možném společném výcviku obou armád a výměně zkušeností. Spolupráce mezi ČR a Ghanou v oblasti bezpečnosti je vítaná především v souvislosti se snahou o stabilizaci oblasti Sahelu a s přihlédnutím k faktu, že AČR se nadále angažuje ve výcvikové misi EU v Mali a v roce 2015 bylo schváleno zapojení také do mise OSN v téže zemi.³² Pracovní cesta ghanského ministra obrany měla také ekonomický rozměr, její součástí totiž byla návštěva významných českých podniků zaměřujících se především na obranný průmysl, jako např. LOM Praha, Aero Vodochody, Česká zbrojovka Uherský Brod, VOP CZ apod.

V lednu příslušného roku přijal náměstek ministra obrany Tomáš Kuchta nigerijskou delegaci vedenou stálým tajemníkem ministerstva obrany Ismailem Aliyu Numanem. Předmětem jednání byla možnost spolupráce ČR a Nigérie v oblasti obrany a obranného průmyslu. Výsledkem setkání bylo podepsání Memoranda o porozumění mezi ministerstvy obrany ČR a Nigérie, přičemž za českou stranu dokument podepsal náměstek ministra obrany pověřený řízením Sekce obranné politiky a strategie Daniel Košťoval.³³ Ve dnech 11.–15. května pobývala ČR na školení skupina frekventantů Vysoké školy národní obrany Nigérie (*National Defence College of Nigeria*, NDC), která přijela na pozvání ministerstva obrany a navštívila Poslaneckou sněmovnu, MZV, Generální štáb a Univerzitu obrany.³⁴

Další události

V keňském Nairobi se ve dnech 4.–5. 12. 2015 konala porada velvyslanců v zemích subsaharské Afriky, jejímž hlavním tématem byla specifika ekonomické diplomacie v Africe a její navázání na novou Koncepti zahraniční politiky ČR. Pozornost byla věnována i tématu migrace ze subsaharské Afriky do EU.³⁵ Příčiny migrace a možnosti řešení byly rovněž tématem doposud bezprecedentní porady, která se konala 9.–10. listopadu za účasti premiéra Sobotky a ministra Zaorálka a které se z oblasti subsaharské Afriky zúčastnili čeští velvyslanci v Nigérii a Etiopii. Jejím cílem byla především koordinace zahraniční politiky v oblasti migrace.³⁶

Co se týče humanitární pomoci, 5. 2. 2015 byla schválena ministrem zahraničních věcí L. Zaorálkem humanitární pomoc ve výši 3 mil. Kč poskytnutá prostřednictvím Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce (IFRC) Malawi a Mosambiku, které na počátku roku 2015 postihly ničivé záplavy.³⁷ V usnesení č. 152 z 4. 3. 2015 schválila vláda poskytnutí dalších prostředků formou peněžních darů mezinárodním organizacím ve výši 10 mil. Kč pro boj s ebolou v západní Africe.³⁸ O poskytnutí humanitární pomoci ve výši 16 mil. Kč vybraným zemím Asie a Afriky, mezi nimi i Nigeru, Středoafričké republice, Jižnímu Súdánu i pro jihosúdánské uprchlíky v Etiopii a Ugandě, rozhodl 27. 3. 2015 ministr zahraničních věcí. Prostředky byly poskytnuty na financování humanitárních projektů českých nevládních

organizací ve vybraných regionech.³⁹ O rozvojových projektech a rozvojové agendě však pojednává hlouběji příslušná kapitola této publikace.

Z aktivit zahraničního výboru Poslanecké sněmovny PČR, týkajících se subsaharské Afriky, je možné zmínit jednání o ratifikaci Dohody mezi vládou České republiky a vládou Mauricijské republiky o letecké dopravě (sněmovní tisk 641) na jeho 23. schůzi 16. 12. 2015. Všichni přítomní poslanci hlasovali pro ratifikaci smlouvy, ze které vyplývá možnost zavedení pravidelné letecké linky mezi Prahou a Mauriciem.⁴⁰ Na senátním Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost se v roce 2015 projednávala řada unijních dokumentů, souvisejících především s bezpečnostní situací ve Středoafričké republice a v Africkém rohu. Jednalo se např. o prodloužení mandátu zvláštního zástupce EU pro Africký roh, nebo o vyslání vojenské poradní mise Evropské unie SBOP ve Středoafričké republice (EUMAM RCA).⁴¹

Za zmínku rovněž stojí aktivity českých europoslanců týkající se subsaharské Afriky. Europoslanec za stranu ANO Petr Ježek v otevřeném dopisu Vysoké představitelce EU pro zahraniční politiku Federice Mogheriniové vyzval Evropskou unii k zapojení do mediačního procesu v občanské válce v Jižním Súdánu. Podle europoslance Ježka by se měla EU angažovat v mírovém procesu v Jižním Súdánu a aktivně tak přispět k ukončení bojů, které si vyžádaly desetitisíce obětí.⁴² Europoslanec Ježek pak v říjnu příslušného roku rovněž vyzval Evropskou unii k zavedení sankcí vůči vůdcům válčících stran v Jižním Súdánu a ke zvážení opětovného zavedení zbrojního embarga na tuto zemi.⁴³ Europoslanec Pavel Telička se v polovině dubna 2015 setkal se skupinou mladých súdánských politiků, kteří přijeli na pozvání Evropského parlamentu a jeho Skupiny pro podporu demokracie a koordinaci voleb, přičemž hlavním tématem jednání bylo sdílení zkušeností s rozdělením Československa a mírovým sousedstvím, rovněž průběh konání voleb v Súdánu a konflikty, které přetrvávají v některých regionech Súdánu i nadále po vytvoření samostatného Jižního Súdánu.⁴⁴

Čeští diplomaté jsou úspěšní i v obsazování pozic velvyslanců EU v zemích subsaharské Afriky, např. Jana Hybášková působí jako velvyslankyně EU v Namibii nebo Tomáš Uličný je vedoucím delegace EU v Súdánu. Čeští zástupci rovněž často působí jako členové pozorovatelských misí, vysílaných do regionu u příležitosti voleb.

Bezpečnost

V oblasti bezpečnosti ČR následuje politiku Evropské unie a zapojuje se do mezinárodních misí EU a OSN. Vzhledem ke své geografické blízkosti je oblast Sahelu dlouhodobou bezpečnostní prioritou EU, což se opětovně potvrdilo během roku 2015 především v souvislosti s migrační krizí. V roce 2015 působilo 38 českých vojáků v Mali v rámci Evropské výcvikové mise EUTM. Jejich úkolem je především ochrana velitelství mise, doprovod osob a konvoje a částečně také výcvik malijských vojáků. V březnu 2015 navštívil velitelství mise v Bamaku náčelník Generálního štábu AČR armádní generál Petr Pavel, který se zde setkal s velitelem mise španělským generálem Alfonsem García-Vaquero Pradalem. Shodli se na tom, že mise EUTM-Mali je úspěšná ve snahách o stabilizaci regionu, a armádní generál Pavel zdůraznil evropské bezpečnostní zájmy v regionu: „*Je naším zájmem, abychom podporovali udržení*

stability v tomto regionu a zabránili šíření extremismu a uprchlických vln do Evropy. I proto je důležité podporovat výstavbu a výcvik místních bezpečnostních složek.“⁴⁵ Čeští vojáci působí také jako pozorovatelé v rámci misí OSN v Konžské demokratické republice (MONUSCO) v počtu tří osob a další tři příslušníci AČR byli vysláni jako pozorovatelé v rámci mise OSN MINUSCA do Středoafričské republiky.⁴⁶ Do této země navíc na žádost velitele mise EU generálmajora Philippa Pontiese v SAR dodala ČR formou humanitárního daru provizorní most, spojující městské části Bangui. Jeho výstavbu v místě zajistili italští ženisti za dozoru dvou českých příslušníků 15. ženijního pluku.⁴⁷ Most, který byl pojmenován názvem připomínající ČR – „Le pont d'Agnes de Bohême“ (Most Anežky České), byl představen v rámci Mezinárodního veletrhu obranné a bezpečnostní techniky (IDET), který se konal v Brně ve dnech 19.–21. 5. 2015.⁴⁸ Na tento veletrh byli oficiálně pozváni mj. také delegace z JAR a Ghany, které jsou pro ČR důležitým partnerem v oblasti bezpečnosti v regionu subsaharské Afriky.⁴⁹

Své snahy o opětovné zapojení do misí OSN ve větším měřítku projevila vláda svým návrhem na vyslání české jednotky do Mali v rámci mise MINUSMA (*United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali*), který byl schválen v Usnesení č. 290 ze 22. 4. 2015 o vyslání českých ozbrojených sil v počtu do 25 osob ode dne schválení Parlamentem České republiky do 31. 12. 2016.⁵⁰ Vládní návrh byl nejprve projednáván ve Výboru pro obranu PS PČR na jeho 18. schůzi, která se konala 7. 5. 2015. Ministr obrany ve svém úvodním slovu zarámoval vyslání mise prohlášením, že „*dlouhodobým záměrem České republiky je postupný návrat do misí OSN*“. Pro přijetí usnesení hlasovali všichni přítomní poslanci a členové výboru.⁵¹ Ve svém usnesení výbor doporučil Poslanecké sněmovně vyslovení souhlasu s působením sil a prostředků Ministerstva obrany ČR v misi OSN MINUSMA.⁵² Návrh na vyslání českých jednotek v rámci mise OSN byl na plénu projednáván současně s návrhem na vyslání příslušníků AČR na Golanské výšiny. Oproti návrhu na vyslání vojáků na Golanské výšiny, vyslání v rámci mise MINUSMA nezbudilo v Poslanecké sněmovně PČR veliké diskuse, už jen proto, že v Mali již čeští vojáci působí v rámci tréninkové mise EUTM-Mali. Vyslání jednotek v rámci mise OSN na africký kontinent bylo v rozpravě na půdě Poslanecké sněmovny rámováno do širší bezpečnostní perspektivy s ohledem na bezpečnost hranic.⁵³ Nakonec ve Sněmovně proběhlo oddělené hlasování o vyslání jednotek UNDOF a MINUSMA, přičemž vyslání českých jednotek v rámci mise OSN v Mali do počtu 25 osob bylo přijato, pro návrh hlasovalo 120 poslanců a poslankyň ze 148 přítomných. Pro schválení návrhu hlasovali poslanci napříč politickým spektrem, pouze poslanci a poslankyně za KSČM se zdrželi hlasování a poslanec Stanislav Grospič a poslankyně Marta Semelová, oba dva z tohoto klubu, hlasovali proti návrhu.⁵⁴ Následně návrh projednával Senát PČR, nejprve ve Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost.⁵⁵ Návrh byl schválen na plénu 13. 5. 2015 většinou 54 z přítomných 62 senátorů a senátorek.⁵⁶ Do Mali bylo z ČR vysláno na základě schváleného mandátu Úkolové uskupení speciálních sil (ÚUSpecS) v počtu do 25 osob, vyčleněné ze 601. skupiny speciálních sil. Hlavním cílem mise je „*zajištění bezpečnosti a vytvoření podmínek pro další humanitární a politickou asistenci malijské vládě*“.⁵⁷

Hospodářské vztahy

Za posledních pět let se český vývoz do subsaharské Afriky více než zdvojnásobil. Z toho důvodu si nejen MZV a MPO, ale také čeští podnikatelé a podnikatelky uvědomují ekonomický potenciál tohoto regionu pro český export. Potřeba diverzifikace českého exportu je patrná především kvůli ekonomickým sankcím proti Rusku, ale také v důsledku devalvace rublu nebo snížení cen ropy.⁵⁸ V subsaharské Africe se nejen zvyšuje poptávka po českých výrobcích a službách, ale také narůstá počet zemí, do kterých české firmy vyvážejí.⁵⁹ Navíc se čeští exportéři snaží navracet do oblastí, se kterými má ČR historické vazby a kde lze očekávat úspěch; jedním z takových regionů je právě subsaharská Afrika.⁶⁰

Přestože český vývoz do regionu subsaharská Afrika tvoří pouze 0,5 % celkového českého exportu, z hlediska absolutních čísel se jedná o nezanedbatelný objem. V roce 2015 vyvezli čeští exportéři do zemí subsaharské Afriky zboží v celkové hodnotě 20,37 mld. Kč. Ve srovnání s rokem předchozím došlo k nárůstu objemu vývozu přibližně o jednu miliardu Kč. V příslušném roce bylo do ČR dovezeno zboží v celkové hodnotě 11,4 mld. Kč a rovněž v případě dovozu došlo k meziročnímu nárůstu ve výši přibližně 1 mld. Kč, což v procentuálním vyjádření znamená nárůst o necelých 9 %. Český přebytek obchodu se subsaharskou Afrikou dosáhl v roce 2015 stejně jako v roce minulém přibližně 9 mld. Kč. Podíl Jihoafrické republiky na českých vývozech do regionu subsaharské Afriky nadále přesahuje 10 mld. Kč a s částkou 10,6 mld. Kč v roce 2015 tvořil 52 % českého vývozu do sledovaného regionu. Část z tohoto objemu je však reexport do dalších zemí sdružených do Jihoafrické celní unie (SACU).

Přestože Nigérie předběhla JAR jako největší ekonomiku v subsaharské Africe, český vývoz do této země dosahuje přibližně pětinu vývozu do JAR s celkovým objemem zboží v hodnotě 1,8 mld. Kč. Ve srovnání s rokem předchozím však došlo k nárůstu exportu do Nigérie přibližně o 20 %. Co se týče zboží struktury, do Nigérie byl vyvezen v roce 2015 především vojenský materiál, strojírenské výrobky a žiletky. K významnému nárůstu exportu došlo ve sledovaném roce v případě Angoly, kam bylo vyvezeno zboží v hodnotě necelých 2 mld. Kč, především šlo o trubky a duté profily. Půlmiliardovou hranici exportu překročily navíc také Keňa, Pobřeží slonoviny, Mali a Senegal. Co se týče odvětvové struktury, ve vývozu do subsaharské Afriky převládaly výrobky s vysokou přidanou hodnotou, tedy především stroje a dopravní prostředky. Celou jednu miliardu pak tvoří vývoz textilních výrobků a tkanin z bavlny, který směřuje především do Mali, Senegalu a Nigérie. Mezi tradiční velké vývozce do regionu subsaharské Afriky patří textilní firma VEBA Broumov, která vyváží svůj „africký brokát“ do západní Afriky. Ve sledovaném roce však export textilních výrobků do Afriky poklesl přibližně o 40 % kvůli bezpečnostní situaci v regionu Sahelu a také kvůli vypuknutí epidemie eboly v roce 2014.⁶¹ Zatímco v roce 2014 firma vyvezla do Afriky textil v hodnotě necelých 2 mld. Kč, v roce 2015 byly do Afriky vyvezeny textilní výrobky v hodnotě 1,13 mld. Kč.⁶² V důsledku snížení vývozu tak je nucena firma propouštět stovky lidí v regionu, který se potýká s nezaměstnaností.

Z regionu subsaharské Afriky se do ČR dovezly především suroviny a potraviny, přičemž výjimku tvoří dovoz filtračních zařízení z JAR v hodnotě necelých 2 mld. Kč a obecně lze říci, že obchodní výměna s JAR nemá postkoloniální strukturu, protože

z této země je do ČR importována řada výrobků s přidanou hodnotou.⁶³ Rostoucí obchodní výměna a zvýšený zájem českých firem o export do Afriky potvrdili i zástupci exportní pojišťovny EGAP, přičemž perspektivu lze spatřovat především v oblasti energetiky.⁶⁴ Možnosti českých společností vyvážet do subsaharské Afriky jsou však do značné míry omezeny faktem, že mnohé z afrických zemí jsou zařazeny organizací OECD v nejnižší kategorii co do pojistitelnosti exportních úvěrů, a tedy pojištěním vývozu vznikají firmám neúměrné náklady.

V roce 2015 se v ČR konala řada akcí, které byly zaměřeny na propagaci Afriky jakožto regionu s velkým potenciálem pro české exportéry. Jednou z nich byl obchodní seminář, který uspořádalo MZV 29. 6. 2015 pod názvem Africký den. Seminář navázal na Česko-guinejské obchodní a investiční fórum,⁶⁵ které se konalo již v dubnu 2015, a také na cestu ministra Zaorálka do regionu, jež byla doprovázena rovněž reprezentanty českých firem. Mottem semináře bylo „Obchodování se subsaharskou Afrikou má potenciál a budoucnost, je však třeba znát i jeho specifika“. Z toho důvodu se seminář zaměřil především na předání informací o teritoriu zájemcům z řad českých podnikatelů. Akce se konala za účasti zahraničních expertů, za MZV se jí zúčastnili velvyslanec ČR v Nigérii, vedoucí Zastupitelského úřadu Dakar a obchodní radové z velvyslanectví v Ghaně a Etiopii. Vystoupili rovněž zástupci CzechTrade, pojišťovny EGAP a pracovníci firem se zkušeností v subsaharské Africe.⁶⁶ Afrika jako teritorium s velkou exportní perspektivou byla představena rovněž na Mezinárodním strojírenském veletrhu, který se konal v Brně ve dnech 14.–18. 9. 2015. V rámci doprovodného programu veletrhu se konala konference na téma „Afrika — nové trhy a příležitosti pro české exportéry“. Se svými příspěvky na konferenci vystoupili ministr průmyslu a obchodu ČR Jan Mládek, prezident HK ČR Vladimír Dlouhý, náměstek ministra zahraničních věcí Miloslav Stašek, generální ředitel EGAP Jan Procházka, Petr Karel z Managing Partner London Market a hosté z afrických bankovních ústavů. Hlavní potenciál pro české firmy v regionu subsaharské Afriky lze spatřovat především v oblasti vývozu strojů, průmyslových zařízení a technologií, přičemž nástrojem českého exportu má být podle ministra Mládka především EGAP.⁶⁷ Další doprovodnou akcí veletrhu byl seminář zaměřený na poptávku technologií v zemích AKT a organizovaný Platformou podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci za pomoci Svazu průmyslu a dopravy ČR. Byly na něm identifikovány některé potenciálně zajímavé země pro vývoz IT technologií, mezi nimi např. Botswana, Etiopie, Burundi nebo JAR.⁶⁸ Na červnový seminář pak navázala konference „Subsaharská Afrika – exportní příležitosti a jejich financování“, kterou 14. 12. 2015 uspořádal Odbor ekonomické diplomacie ve spolupráci s EGAP a s agenturou CzechTrade. Konference byla zaměřená především na možnosti obchodu v subsaharské Africe a financování a pojišťování exportu.⁶⁹

Zajímavé akce zaměřené na možnosti ekonomické spolupráce mezi subsaharskou Afrikou a zeměmi V4 se konaly rovněž v Jihoafrické republice. Jednou z nich bylo Podnikatelské fórum V4, které se konalo v hlavním městě jihoafrické provincie Mpumalanga Witbanku 11. 6. 2015 a na kterém byly prezentovány podnikatelských příležitostí v zemích Visegradské skupiny. Co se týče sektorového zaměření, byla akce směřována především na důlní techniku, zpracování kovů, elektroniku, strojírenství a dopravní prostředky, textil a zpracování potravin.⁷⁰ Podobný seminář se konal pouze

o týden dříve v Durbanu, hlavním městě provincie KwaZulu Natal.⁷¹ Rovněž Zastupitelský úřad Abuja zorganizoval účast na veletrhu potravinářského zboží v Lagosu.

Do regionu subsaharské Afriky směřovaly ve sledovaném roce také některé podnikatelské mise. Jedna z nich, která byla pořádána Hospodářskou komorou ČR, doprovázela ministra zahraničních věcí L. Zaorálka při jeho cestě do východní Afriky, v rámci které navštívil Keňu, Mosambik, Mauricius.⁷² Další podnikatelská mise, složená z podnikatelů z města Třebíč, byla organizována Okresní hospodářskou komorou ve dnech 18. 2.–24. 2. 2015. Jejím cílem bylo představení a propagace města Třebíč a nabídka konkrétních investičních a obchodních příležitostí pro jihoafrické partnery, především v sektoru energetiky a stavebnictví.⁷³

Z velkých zakázek posledního období je možné zmínit dokončení výstavby pivovaru Raya Breweries v severoetiopském městě Maychew, do kterého dodala kompletní pivovarnické technologie včetně stavebních prací a náhradních dílů v hodnotě přibližně 764 mil. Kč česká firma ZVU POTEZ.⁷⁴ Další strojírenská společnost Hutní montáže skupiny Vítkovice Machinery Group zahájila výstavbu třetího kotle v jihoafrické uhelné elektrárně Kusile, přičemž na výstavbě elektrárny se společnost podílí už od roku 2013. Zakázka má hodnotu přibližně čtvrt miliardy Kč a montáž třetího kotle by měla být dokončena v září 2016.⁷⁵ Kromě velkých firem a českých subdodavatelů nadnárodních společností v Africe působí také řada menších českých podniků. Jednou z nich je firma Next, která vyváží bezpečnostní dveře do Ghany,⁷⁶ nebo liberecká firma Pavlů-Komplex, která vyprojektovala v JAR továrnu na plastová okna a izolační skla a dodala do ní potřebné stroje.⁷⁷ V oblasti telekomunikací a vysokorychlostního internetu působí již od roku 2014 v JAR prostějovská firma Micos, která dodává rozdělovače do jihoafrické optické sítě.⁷⁸ Společnost Thermont Napajedla uzavřela ve sledovaném roce kontrakt na dodávku a montáž hliníkových výplní, prosklené fasády, stínící techniky a fasádního pláště nemocnice v gabonském Libreville.⁷⁹ S rozvojem zdravotnictví v Africe souvisí rovněž vzrůstající objem vývozu zdravotnické techniky a materiálu, které vyváží např. firmy LINET nebo Medica Filter.⁸⁰ Co se týče prodeje letecké techniky, v roce 2015 byl uskutečněn prodej letadel L-410 kunovické společnosti Aircraft Industries do Mosambiku. Odběratelem je ACIA Aero, letecký přepravce v regionální dopravě.⁸¹ České firmy jsou tradičně rovněž úspěšné ve vývozu vojenského materiálu do Afriky. V roce 2015 dodala zbrojní společnost Excalibur Group nigerijské armádě modernizované tanky T-72 M1, bojová vozidla pěchoty a raketometry pro boj proti teroristické skupině Boko Haram na severu země, přičemž hodnota zakázky se uvádí přibližně 197 mil. Kč.⁸² Český zbrojní materiál má v zahraničí dobrou pověst a tradici, a proto v předchozích letech byl zaznamenán nárůst jeho vývozu do zahraničí, přičemž do Afriky směřuje zpravidla 10 % českého zbrojního exportu.⁸³

Uvedené příklady jsou pouze některé z českých *success stories* v subsaharské Africe. Obecně lze říci, že české firmy se čím dál více zaměřují na „exotičtější“ trhy z důvodu snah o diverzifikaci exportu a v této souvislosti subsaharská Afrika, která zaznamenává dlouhodobě růst ekonomiky, nabízí vítané příležitosti. Nadále však platí, že v regionu subsaharské Afriky doposud nebyla realizována žádná větší přímá zahraniční investice. Oproti tomu JAR v Česku přímé zahraniční investice vlastní v oblasti výroby piva (jihoafrická SAB Miller je vlastníkem pivovaru Pilsner Urquell),

nebo v oblasti internetového prodeje (Mall.cz nebo Heureka.cz je vlastněn jihoafrickou skupinou Naspers).⁸⁴ České firmy se tak nadále soustředí spíše na vývoz svých výrobků a jejich přímý prodej lokálním partnerům. Pozitivním jevem, který má vliv na český export, je také pokračující spolupráce mezi MZV a MPO, která se projevila např. vydáním Mapy globálních oborových příležitostí, kterou ministerstva připravila ve spolupráci s agenturou CzechTrade. Jde o nástroj podpory ekonomické diplomacie pomocí identifikace klíčových sektorů a destinací pro český vývoz.⁸⁵ Více o hospodářském rozměru české zahraniční politiky pojednává příslušná kapitola této publikace.

IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

O agendu subsaharské Afriky se nadále na MZV stará Odbor států subsaharské Afriky. V roce 2015 vstoupil v platnost služební zákon, v jehož kontextu se uvažovalo, kvůli omezení o minimální velikosti odboru, o jeho sloučení s jiným odborem. Nakonec se podařilo nalézt řešení, aby byl odbor zachován jakožto samostatný a nebyl by tak vyslán negativní signál zahraničním partnerům. Ve vedení odboru tak stanul v první polovině roku 2015 Jaroslav Siro, od června pak Ivan Jančárek, který zastává rovněž funkci zástupce náměstka Sekce mimoevropských zemí, ekonomické a rozvojové spolupráce. Na Odboru je zastupovaný J. Sirem. Co se týče zastupitelských úřadů v regionu subsaharské Afriky, po opětovném otevření velvyslanectví v keňském Nairobi byl jejich počet stabilizován na současných sedm, přičemž velvyslanectví v senegalském Dakaru nadále sídlí v rámci prostor pronajatých od ZÚ Nizozemska a je vedeno Lenkou Pokornou, zastávající funkci *chargé d'affaires*. Další české zastupitelské úřady se nacházejí v etiopské Addis Abebě, v zimbabwském Harare, nigerijské Abuji, ghanské Akkře a jihoafrické Pretorii. V roce 2014 byl opětovně otevřen zastupitelský úřad v keňském Nairobi v podobě plnohodnotného úřadu vedeného mimořádným a zplnomocněným velvyslancem. Co se týče personálních změn na funkcích vedoucích zastupitelských úřadů, na ZÚ Pretoria nahradil od října 2015 ve funkci velvyslance Blanku Fajkusovou Michal Král. Kromě českého velvyslanectví v Pretorii se nadále udržuje Visegrádský dům v jihoafrickém Kapském městě, který je založen na principu kolokace, tedy po týdně se zde střídají zástupci Česka, Slovenska, Maďarska a Polska. Visegrádský dům má především konzulární funkci, ale podílí se také na pořádání kulturních akcí a ekonomických seminářů. Česká republika má v subsaharské Africe také síť honorárních konzulátů, jejichž úkolem je především prosazovat ekonomické, obchodní a kulturní zájmy České republiky a případně pomáhat českým občanům, kteří se ocitnou v nouzi. Ke dni 1. 10. 2015 byl opětovně otevřen český honorární konzulát na Seychelách a vedoucí úřadu se stala paní Sabina Panovská, vdova po bývalém honorárním konzulovi.⁸⁶

Pro usnadnění exportu českých podnikatelů do regionu subsaharské Afriky je v JAR alokována také kancelář CzechTrade, donedávna jediná v subsaharské Africe. V roce 2015 bylo rozhodnuto o otevření další kanceláře, tentokrát v nigerijském Lagosu. Důležitost ekonomické agendy je patrná také ve strategii posilování zahraničních zastupitelstev o ekonomické diplomaty, kteří se budou soustředit přímo na

obchodní možnosti pro české podniky, podnikatele a podnikatelky.⁸⁷ Posílení zastupitelských úřadů ekonomickými pracovníky je umožněno díky spolupráci mezi MZV a MPO, které se snaží společně podporovat exportní příležitosti českých firem v zahraničí. Z českých zastupitelských úřadů v afrických státech měly být nejprve posíleny zastupitelské úřady v Nairobi a Dakaru⁸⁸ a následně i ostatní s výjimkou velvyslanectví v Harare. Je zde tedy patrný odklon od politiky ministra zahraničních věcí Karla Schwarzenberga, za jehož úřadu došlo k uzavření některých zastupitelských úřadů v subsaharské Africe. V období úřadu ministra Zaorálka naopak došlo k opětovnému otevření velvyslanectví v keňském Nairobi, čímž se počet zastupitelských úřadů stabilizoval, a navíc bylo rozhodnuto o posílení úřadů o ekonomické diplomaty.

SUBSAHARSKÁ AFRIKA V MEDIÁLNÍM A VEŘEJNÉM PROSTORU

Ve sledovaném roce začala být Afrika opětovně vnímána jako kontinent, který skýtá mnoho zajímavých příležitostí pro české exportéry a podnikatele. V roce 2015 tak vycházely v médiích články s titulky jako „Zlatý důl Afrika“⁸⁹ nebo „Bilionový byznys leží v Africe“.⁹⁰ Oproti roku 2014, kdy novinovým článkům a dalším zprávám ve sdělovacích prostředcích dominovaly především informace o epidemii eboly v západní Africe, se jedná o značnou změnu mediálního diskurzu. O zvýšené pozornosti věnované obchodním příležitostem v Africe svědčí také vydání červencových příloh deníku *E15* a týdeníku *Euro*, věnovaných Africe.⁹¹ Afrika však nebyla zobrazována českými médii pouze jako oblast velkých příležitostí pro český export, ale také v souvislosti s tématem migrace do Evropy. Co se týče regionu subsaharské Afriky, média věnovala nejvíce pozornosti oblasti Afrického rohu,⁹² vzhledem k tomu, velká část migrantů do Evropy směřuje z Eritreje, a také kvůli tragickým událostem ve Středozemním moři, jako bylo utonutí přibližně 400 lidí v důsledku ztroskotání plavidla.⁹³ Ve spojitosti s migrací se však ve veřejném prostoru projevilo stereotypizované, negativní a často také rasistické vnímání české populace. Na to upozornila především platforma HateFree ve svých analýzách mediálního a veřejného diskurzu.⁹⁴ Negativně média informovala o české zahraniční politice ve spojitosti s návštěvou náměstka Kauckého v Namibii. Kritizovala fakt, že jej na inauguraci namibijského prezidenta doprovázel ředitel odboru správy majetku ministerstva zahraničních věcí a jeho stranický kolega Petr Kyslík.⁹⁵ Podobně média i veřejnost kritizovala plánovanou cestu trebičského místostarosty do JAR, na které měl doprovázet podnikatelskou misi. Tlak médií a opozice na radnici nakonec vedl místostarostu Pacala ke zrušení africké cesty.⁹⁶

Do zájmu médií se však dostala rovněž pozitivnější témata, jako je pokračující společné snahy ČZU a spolku Derbianus o záchranu antilopy Derbyho v Senegalu,⁹⁷ nebo návrat samice nosorožce do národního parku Mkomazi v Tanzánii ze ZOO ve Dvoře Králové nad Labem.⁹⁸ Organizace Save Elephants pak bojuje ve střední Africe proti pytlákům a pašerákům slonoviny.⁹⁹ Média věnovala pozornost rovněž aktivitám česko-slovenského neziskového sdružení International Humanity, které v roce 2015 otevřelo nemocnici v Malawi.¹⁰⁰ Nadále pokračovaly různé fundraisingové aktivity, motivované snahou o poskytnutí humanitární pomoci v souvislosti s migrační krizí, jako např. cho-

ceňský hudební večer Afrikafest.¹⁰¹ Ve sledovaném roce pokračovaly sbírkové akce, ať už se jednalo o kola pro přepravu dětí do škol v Gambii,¹⁰² nebo o kola pro pracovníky národních parků v Čadu a Kamerunu, kteří díky nim budou schopni efektivněji strážit zvěř.¹⁰³ Do Afriky také putovaly dary, poskytnuté pomocí charitativního e-shopu Skutečný dárek provozovaného nevládní organizací Člověk v tísni.¹⁰⁴

V roce 2015 se konaly rovněž akademické akce, související se subsaharskou Afrikou. Jednou z nich byla již tradiční konference Viva Afrika, kterou ve dnech 22.–23. 10. 2015 pořádala Metropolitní univerzita Praha pod záštitou České asociace pro africká studia ve spolupráci s Katedrou politologie Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové a občanským sdružením Cultura Africa a jejímž hlavním tématem bylo „Knowledge on and within Africa“.¹⁰⁵ Konferenci pod názvem „Africa Days“ s podtitulem „Africa in local, regional, and international context“ zaměřenou na aktuální dění v subsaharské Africe uspořádalo rovněž African studies center, které působí na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni.¹⁰⁶ O popularizační činnost týkající se subsaharské Afriky se zasloužila také občanská sdružení, jako je Humanitas Afrika,¹⁰⁷ které v roce 2015 započalo sérii akcí tematicky souvisejících s děním na africkém kontinentu, např. v květnu 2015 uspořádalo sérii akcí pod názvem Den Afriky pod záštitou devíti velvyslanců afrických zemí v ČR.¹⁰⁸ Další akce s africkou tematikou pořádá např. internetová platforma Africký informační portál, působící pod záštitou neziskové organizace FUTURE, o.p.s.¹⁰⁹ O popularizaci české kultury, historie a výrobků se naopak v regionu subsaharské Afriky starají především české zastupitelské úřady. Jednou z takových událostí byla výstava mapující česko-etioopské vztahy ve 20. století, kterou v Addis Abebě zahájil 1. 10. 2015 český velvyslanec Karel Hejč. Výstavu nazvanou „Znovuobjevené 20. století: Vztahy mezi bývalým Československem a Etiopií“ připravilo Centrum afrických studií Západočeské univerzity v Plzni ve spolupráci s etiopskými univerzitami v Addis Abebě a v Jimmě a s MZV ČR.¹¹⁰ Práce českých sklářů byla 13. 11. 2015 prezentována na akci pod názvem „Snoubení českého skla s jihoafrickým vínem“, kterou uspořádalo Velvyslanectví České republiky v Pretorii ve spolupráci s Red Hot Glass Studiem, se Spice Route Wine Estate a paní Elsie Pells, znalkyní vína.¹¹¹ Výstava fotografií Toma Jůnka, realizovaná z prostředků MZV a mapující aktivity ČZU a spolku Derbianus na záchranu antilopy Derbyho, byla zahájena 21. 1. 2015 vedoucí zastupitelského úřadu v Dakaru Lenkou Pokornou.¹¹²

ZÁVĚR

V agendě subsaharské Afriky, která je z hlediska české zahraniční politiky spíše okrajovou, nelze očekávat větší zvraty, ale spíše kontinuitu. Přesto však dění v souvislosti s tímto regionem v roce 2015 lze hodnotit pozitivně. Region dostal prostor v nové Koncepci české zahraniční politiky, kde jsou identifikovány jak příležitosti v oblasti ekonomiky, ale také jeho bezpečnostní, ekonomické a politické problémy. Subsaharská Afrika je tak vnímána jako integrální součást české zahraniční politiky. Pozitivně je možné hodnotit také schválení a postupné naplňování dílčí „africké strategie“, což

napomáhá implementaci české zahraniční politiky vůči tomuto regionu. Ve sledovaném roce je rovněž patrný zvýšený zájem o subsaharskou Afriku i ze strany dalších resortů, z nich především zemědělství, životního prostředí, průmyslu a obchodu nebo zdravotnictví, kromě tradičního MZV. Ministr zemědělství Jurečka navštívil region v roce 2015 dokonce dvakrát.

V oblasti bezpečnosti lze českou zahraniční politiku hodnotit jako reaktivní, vzhledem k tomu, že identifikace hlavních bezpečnostních zájmů je rámována celounijní agendou. I v roce 2015 pokračovalo české zapojení do unijní výcvikové mise v Mali EUTM-Mali a navíc bylo schváleno nejprve vládou a poté oběma komorami Parlamentu ČR vyslání českých vojáků v rámci mise OSN MINUSMA. Oproti rozpravám, které doprovázely schvalování vyslání českých jednotek v rámci mise EUTM-Mali v roce 2013, však na půdě parlamentu nedošlo k politizaci tématu. Opětovné zapojení české armády do misí OSN je totiž cílem, který je všeobecně přijímaným napříč politickým spektrem.

Česká republika se aktivně zapojila na celounijní úrovni rovněž do řešení aktuální migrační krize svou účastí na summitu v La Valettě a podílem na založení Světenec-kého fondu EU pro Afriku. Rovněž v debatě o budoucnosti vztahů mezi EU a zeměmi AKT se česká strana projevila jako aktivní odevzdáním dvou vstupů, což svědčí o snaze aktivně ovlivňovat a zapojovat se do vytváření celounijní politiky vůči sledovanému regionu.

Rovněž v ekonomické oblasti došlo k rozvoji vztahů mezi ČR a subsaharskou Afrikou, přičemž v této oblasti lze českou zahraniční politiku hodnotit jako proaktivní. Díky spolupráci mezi resorty zahraničních věcí a průmyslu a obchodu mohla být vypracována Mapa oborových příležitostí, která usnadňuje českým exportérům orientaci v regionu a v perspektivních oborech. Potřeba diverzifikace exportu je patrná především v souvislosti s pokračujícími sankcemi uvalenými na Rusko. Afrika je v této souvislosti vnímána jakožto region s velikou dynamikou, což se projevuje na dlouhodobém růstu objemu exportu do regionu. Přestože vývoz do subsaharské Afriky tvoří nadále přibližně 0,5 % celkového českého exportu, v absolutních číslech však dosahuje nezanedbatelných 20 mld. Kč. V případě broumovské firmy VEBA je navíc patrné, že Afrika je pro některé české firmy důležitá a že výpadek na africkém trhu může mít přímý dopad na zaměstnanost v regionech ČR. Kontinuální nárůst českého exportu do regionu lze vnímat také jako výsledek snah o zviditelnění subsaharské Afriky pomocí rozličných nástrojů zahrnujících konání seminářů a aktivní podporu českého vývozu. Zvýšení obchodní výměny by mohlo napomoci také nově navržené vysílání ekonomických diplomatů, kteří by postupně měli posílit zastupitelské úřady v regionu, a dále otevření další pobočky agentury CzechTrade v subsaharské Africe, tentokrát v nigerijském Lagosu. Je také patrná snaha o zachování samostatného Odboru států subsaharské Afriky na MZV a o stabilizaci počtu českých zastupitelských úřadů v subsaharské Africe a jejich další posilování. V regionu, jako je subsaharská Afrika, kdy jsou obchodní úspěchy do značné míry podmíněny přítomností zastupitelského úřadu na místě, se jedná o nezbytnou strategii pro posílení českého vývozu. Přestože subsaharská Afrika je nadále spíše okrajovou agendou, lze ze všech těchto důvodů konstatovat, že se jí dostává v rámci české zahraniční politiky zaslouženého prostoru.

Poznámky

- ¹ Za rozhovor a cenné připomínky ke kapitole děkuji Jaroslavu Sirovi, zástupci ředitele Odboru států subsaharské Afriky MZV ČR, a Michalu Jeřábkovi, vedoucímu Oddělení východní a jižní Afriky, MZV, 26. 5. 2016. Za komentáře ke vznikajícímu textu děkuji rovněž Ondřeji Horkému-Hlucháňovi. Za případné faktické chyby a interpretaci české zahraniční politiky však zůstávám odpovědná sama.
- ² MZV ČR: *Koncepce zahraniční politiky ČR*, 13. 7. 2015.
- ³ MZV ČR: *Prohlášení MZV k zavraždění etiopských občanů v Libyi*, 21. 4. 2015.
- ⁴ MZV ČR: *Prohlášení MZV k teroristickému útoku v Keni*, 3. 4. 2015.
- ⁵ MZV ČR: *Prohlášení MZV k prezidentským volbám v Nigerijské federativní republice*, 1. 4. 2015.
- ⁶ MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Dokumenty IV–VI/2015, s. 10.
- ⁷ Vláda ČR: *Premiér Sobotka zastoupí Polsko na jednání lídrů EU ve Vallettě*, 11. 11. 2015.
- ⁸ MZV ČR: *Náměstek Tlapa zastupoval ČR na jednání ministrů EU pro rozvoj*, 26. 10. 2015.
- ⁹ Shrnutí veřejné debaty je dostupné on-line: ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/summary-report-public-consultation-eu-acp-20160318_en_0.pdf.
- ¹⁰ MZV ČR: *Ministr Zaorálek: Keňa je naším klíčovým partnerem ve východní Africe*, 26. 5. 2015.
- ¹¹ MZV ČR: *Ministr Zaorálek v Mosambiku: Citím velký zájem o spolupráci s ČR*, 27. 5. 2015.
- ¹² MZV ČR: *Ministr Zaorálek: Mauricius je branou na africký i asijský trh*, 29. 5. 2015; *Ministr zahraničních věcí Lubomír Zaorálek navštívil Mauricius (28.–30. 5. 2015)*. Velvyslanectví ČR v Pretorii, 2. 6. 2015.
- ¹³ MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data IV–VI/2015, s. 143–144.
- ¹⁴ Tamtéž, s. 144–145.
- ¹⁵ Tamtéž, s. 145.
- ¹⁶ MZV ČR: *Ministr Zaorálek pro týdeník Euro: Afrika nejsou jen malárie a úplatky*, 1. 6. 2015.
- ¹⁷ *Pracovní cesta do Etiopie. Marian Jurečka. Poslanec Parlamentu ČR*. On-line: www.marianjurecka.cz/clanek/175-pracovni-cesta-do-etiovie.html.
- ¹⁸ MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data VII–IX/2015, s. 49–50.
- ¹⁹ MZV ČR: *Náměstek Tlapa navštívil Etiopii*, 17. 7. 2015.
- ²⁰ MZV ČR: *Náměstek Tlapa na konferenci o financování rozvoje v Addis Abebě*, 16. 7. 2015. Projev náměstka Tlapy je dostupný: MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Dokumenty VII–IX/2015, s. 99–100.
- ²¹ MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data VII–IX/2015, s. 88–89.
- ²² MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data I–III/2015, s. 107; MZV ČR: *Náměstek Kaucký na inauguraci prezidenta Mosambiku*, 16. 1. 2015.
- ²³ MZV ČR: *Náměstek Kaucký na inauguraci prezidenta Mosambiku*, op. cit.
- ²⁴ MZV ČR: *Náměstek Kaucký na inauguraci namibijského prezidenta*, 24. 3. 2015.
- ²⁵ MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data I–III/2015, s. 128.
- ²⁶ *Podepsání Memoranda o spolupráci České republiky a Senegalu v oblasti životního prostředí*, 23. 5. 2015.
- ²⁷ MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data IX–XII/2015, s. 39–40; *Ministr Jurečka jednal o možnostech společných projektů závlahových systémů a dodávkách hnojiv do Etiopie*. eAgri, 9. 10. 2015. On-line: eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2015_ministr-jurecka-jednal-o-moznostech.html.
- ²⁸ MZV ČR: *Ministr Zaorálek jednal s ministrem zahraničí Senegalu*, 24. 2. 2015.
- ²⁹ MZV ČR: *Setkání ministrů ŽP Senegalu a České republiky v Praze*. Velvyslanectví ČR v Dakaru, 11. 9. 2015.
- ³⁰ MZV ČR: *Zahraniční politika České Republiky*. Data VII–IX/2015, s. 71.
- ³¹ MZV ČR: *Historicky první návštěva ministra obrany Ghany v ČR*. Velvyslanectví ČR v Akkře, 27. 3. 2015.
- ³² MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data I–III/2015, s. 85.

- ³³ Tamtéž, s. 52.
- ³⁴ MZV ČR: *Přijetí delegace nigerijské vojenské akademie na MZV*, 1. 6. 2015.
- ³⁵ MZV ČR: *Náměstek Tlapa vedl regionální poradu velvyslanců ČR v afrických zemích*, 8. 12. 2015.
- ³⁶ MZV ČR: *Premiér Sobotka a ministr Zaorálek diskutovali s českými velvyslanci o postupu vlády při řešení migrace*, 10. 11. 2015.
- ³⁷ MZV ČR: *ČR poskytne humanitární pomoc Malawi a Mosambiku*, 6. 2. 2015.
- ³⁸ Vláda ČR: *Usnesení Vlády České republiky ze dne 4. března 2015 č. 152 k další humanitární pomoci České republiky oblastem Západní Afriky postiženým krvácivou horečkou Ebola*. 4. 3. 2015. On-line: apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRA9UFKCZ1C.
- ³⁹ MZV ČR: *Humanitární pomoc z ČR zamíří do Afriky a Asie*, 27. 3. 2015.
- ⁴⁰ Poslanecká sněmovna PČR: *Zápis z 23. schůze zahraničního výboru konané 16. prosince 2015*, 16. 12. 2015. On-line: www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=78058.
- ⁴¹ Senát PČR: *Zápis*. Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, 2015. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/web/internet/10/struktura/vybory/vzob/zapisy.
- ⁴² MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data I–III/2015, s. 143.
- ⁴³ MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data IX–XII/2015, s. 144.
- ⁴⁴ MZV ČR: *Zahraniční politika České republiky*. Data IV–VI/2015, s. 159–160.
- ⁴⁵ MO ČR: *Generál Pavel navštívil české vojáky v Mali. Setkal se také s velitelem mise EUTM*, 6. 3. 2015. On-line: www.mise.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/general-pavel-navstivil-ceske-vojaky-v-mali-setkal-se-take-s-velitelem-mise-eutm-107485/.
- ⁴⁶ MO ČR: *Čeští vojáci v zahraničí 2015*, leden 2016. On-line: www.mise.army.cz/historie-misi/cesti-vojaci-v-zahranici-2015-117798/.
- ⁴⁷ MO ČR: *Most darovaný Českou republikou podstupuje ve středoafrickém Bangui poslední zátěžové zkoušky*, 16. 1. 2015. On-line: www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/most-darovany-ceskou-republikou-podstupuje-ve-stredoafrickem-bangui-posledni-zatezove-zkousky--106303/.
- ⁴⁸ *Představení projektu Most pro Afriku na IDET 2015*, 15. 5. 2015. On-line: www.bvv.cz/idet/aktuality/predstaveni-projektu-most-pro-afriku-na-idet-2015/.
- ⁴⁹ *SPECIÁL: veletrh obranné a bezpečnostní techniky IDET 2015*. Natoaktual.cz. On-line: www.natoaktual.cz/veletrh-idet-2015-0gi-na-zpravy.aspx?c=A150407_102057_na_zpravy_m00.
- ⁵⁰ Vláda ČR: *Usnesení Vlády České republiky ze dne 22. dubna 2015 č. 290 k návrhu na působení sil a prostředků resortu Ministerstva obrany ve vybraných misích Organizace spojených národů*, 22. 4. 2015. On-line: apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRA9W2CS50A.
- ⁵¹ Poslanecká sněmovna PČR: *Zápis z 18. schůze výboru pro obranu, která se uskutečnila dne 7. května 2015 (čtvrtek) od 9:00 hodin*. 7. 5. 2015. On-line: www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=105049.
- ⁵² Poslanecká sněmovna PČR: *Sněmovní tisk 477. Usnesení VO z 18. schůze uskutečněné dne 7. května 2015 k vládnímu návrhu na působení sil a prostředků resortu Ministerstva obrany v misích OSN UNDOF a MINUSMA*. 7. 5. 2015. On-line: www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=105241.
- ⁵³ Poslanecká sněmovna PČR: *Stenoprotokol 29. schůze PSP ČR*, 16. 6. 2015. On-line: www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/029schuz/bqbs/b02714801.htm.
- ⁵⁴ Poslanecká sněmovna PČR: *29. schůze, 41. hlasování*, 16. 6. 2015. On-line: www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=61028.
- ⁵⁵ Senát PČR: *43. Usnesení z 10. schůze, konané dne 6. května 2015 k Vládnímu návrhu, na působení sil a prostředků resortu Ministerstva obrany v misích OSN UNDOF a MINUSMA /senátní tisk 67/*. Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, 6. 5. 2015. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/76034/63921/65965.
- ⁵⁶ Senát PČR: *8. schůze, 12. hlasování*, 13. 5. 2015. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=15237 & O=10>.
- ⁵⁷ MO ČR: *Mali (MINUSMA)*. 31. 5. 2016. On-line: www.mise.army.cz/aktualni-mise/minusma/mali-_minusma-118539/.

- ⁵⁸ *Český export: místo Ruska Kolumbie, Senegal, Indie nebo Singapur.* ČT24, 16. 4. 2015.
- ⁵⁹ *Stroje i počítače. Český vývoz do Afriky je na historickém maximu.* Biztweet. 30. 6. 2015. On-line: biztweet.cz/article/28?stroje-i-pocitace-cesky-vyvoz-do-afriky-je-na-historickem-maximu.
- ⁶⁰ Bártl, Vladimír: „Český vývoz uspokojivě stoupá“. Technik, 11. 11. 2015. On-line: sanceprofirmy.cz/o-czechtrade/reference/czechtrade-media/vladimir-bartl-cesky-vyvoz-uspokojive-stoupa-11-11-2015/.
- ⁶¹ *Tržby v textilním a oděvním průmyslu zpomalily v růstu.* Týden.cz, 22. 8. 2015; *Pátá největší textilka v Česku propouští stovky lidí, padá zájem o brokát.* MF Dnes, Hradecký kraj, 3. 6. 2016.
- ⁶² VEBA, textilní závody, a. s.: *Výroční zpráva za rok 2015.* On-line: www.veba.cz/download/2016-06-vyrocní-zprava_veba_2015.pdf.
- ⁶³ Kugiel, P. (ed.): *V4 Goes Global: Exploring Opportunities and Obstacles in the Visegrad Countries' Cooperation with Brazil, India, China and South Africa.* The Polish Institute of International Affairs, Warsaw, March 2016, s. 59.
- ⁶⁴ *České firmy míří do Afriky. Exportní pojišťovna EGAP hlásí připravované obchody za miliardy korun.* Hospodářské noviny, 15. 9. 2015; *Pro český export je atraktivní subsaharská Afrika, říká generální ředitel EGAP Jan Procházka.* Zet.cz, 21. 9. 2015.
- ⁶⁵ MZV ČR: *Česko-guinejské obchodní a investiční fórum,* 24. 4. 2015.
- ⁶⁶ MZV ČR: *Africký den – mezinárodní obchodní seminář na půdě MZV,* 29. 6. 2015.
- ⁶⁷ *BVV Veletrhy Brno: Ministr Mládek: Česko by se mělo export více zaměřit na Maroko a Angolu,* 16. 9. 2015. On-line: www.bvv.cz/msv/aktuality/ministr-mladek-cesko-by-se-melo-export-vice-zameri/.
- ⁶⁸ *Proč a kam na nové trhy aneb transfer technologií do zemí Afriky, Blízkého východu a Karibiku.* Technik, 13. 10. 2015. On-line: sanceprofirmy.cz/o-czechtrade/reference/czechtrade-media/proc-a-kam-na-nove-trhy-aneb-transfer-technologie-do-zemi-afriky-blizkeho-vychodu-a-karibiku-14-10-2/.
- ⁶⁹ MZV ČR: *Konference „SUBSAHARSKÁ AFRIKA – exportní příležitosti a jejich financování“,* 15. 12. 2015.
- ⁷⁰ MZV ČR: *Seminář o zemích V4 v hlavním městě jihoafrické provincie Mpumalanga,* 11. 6. 2015, 12. 6. 2015.
- ⁷¹ MZV ČR: *Seminář o zemích V4 v Durbanu* 4. 6. 2015, 8. 6. 2015.
- ⁷² *Čeští byznysmeni vyjedou na rekordní počet misí, zamíří do Íránu i Mexika.* E15, 30. 7. 2015.
- ⁷³ *Podnikatelská mise z Třebíče do Jihoafrické republiky.* Velvyslanectví ČR v Pretorii, 8. 3. 2015.
- ⁷⁴ *Česká strojírna z Hradce dokončila výstavbu pivovaru v Etiopii.* MF Dnes, Ekonomika, 13. 2. 2015.
- ⁷⁵ *Společnost Hutní montáže zahájila stavbu třetího kotle v jihoafrické elektrárně Kusile.* Velvyslanectví ČR v Pretorii, 9. 12. 2015.
- ⁷⁶ *Menší české firmy si osahávají netradiční mimoevropské trhy.* ČT24, 20. 6. 2015.
- ⁷⁷ *Afriku už brzy čeká doba plastová. Díky malé firmě na okna z Liberce.* MF Dnes, Liberecký kraj, 14. 11. 2015.
- ⁷⁸ *Internetový boom v jižní Africe: Vnu již využili elektrotechnici z prostějovského Micosu.* E15, 1. 7. 2015.
- ⁷⁹ *Výroba oken a dveří nemocnice v Gabonu.* Thermont Napajedla, 4. 12. 2015. On-line: www.thermont.cz/component/k2/item/19-probihajici-vyroba-oken-a-dveri-nemocnice-v-gabonu.
- ⁸⁰ *Ze Šumavy vyváží až do Afriky. Rodinná firma dává práci místním lidem v továrně na zdravotnický materiál.* Hospodářské noviny, 31. 8. 2015; *České firmy vyváží stále více zdravotnické techniky. Nemocnice vybavují i v Africe.* Hospodářské noviny, 4. 8. 2015.
- ⁸¹ *Aircraft Industries prodaly čtyři L 410 do Afriky.* E15, 26. 2. 2015.
- ⁸² *Tanky z Česka míří do boje s Boko Haram, Nigérie za ně dá 200 milionů.* MF Dnes, 30. 1. 2015; *Tanky ze Šternberka přesouvá do Afriky největší letoun na světě.* Olomoucký deník.cz, 31. 1. 2015.
- ⁸³ *Loni v 1. pololetí byl z ČR vyvezen vojenský materiál za 6 mld.* ČTK, 13. 1. 2016; *České zbraně jsou stále žádanější. Export je rekordní.* Aktuálně.cz, 14. 5. 2015.

- ⁸⁴ Kugiel, P. (ed.): *V4 Goes Global: Exploring Opportunities and Obstacles in the Visegrad Countries' Cooperation with Brazil, India, China and South Africa,* op. cit.
- ⁸⁵ MZV ČR: *Mapa globálních oborových příležitostí,* 19. 6. 2015. On-line: www.mzv.cz/file/1535280/MOP_2015.pdf.
- ⁸⁶ MZV ČR: *Znovuotevření Honorárního konzulátu ČR na Seychelách k 1. říjnu 2015.* Velvyslanectví ČR v Addis Abebě, 1. 10. 2015.
- ⁸⁷ *Nečasova vláda šetřila, a zavírala ambasády. Sobotkova je zase otevírá.* Hospodářské noviny, 9. 5. 2015; *Česko otevře nové ambasády. Ekonomické úseky posílí deset diplomatů.* Hospodářské noviny, 18. 2. 2015.
- ⁸⁸ *Česko posiluje ekonomickou diplomacii.* E15, 4. 2. 2015.
- ⁸⁹ *Zlatý důl Afrika.* Euro, 19. 1. 2015.
- ⁹⁰ *Bilionový byznys leží v Africe.* Hospodářské noviny, 9. 3. 2015.
- ⁹¹ *Český export. Příloha deníku E15 a týdeníku Euro.* Číslo 6, červenec 2015. On-line: file.mf.cz/599/4-01-28-CE-0615.pdf.
- ⁹² *Například Eritrea je líná uprchlíků do Evropy, místní diktátor konkuruje Kimovi.* MF Dnes, 27. 4. 2015; *Toto budou naši noví sousedé: Kdo jsou Eritrejci a proč utíkají?* TN.cz, 28. 5. 2015; *Česko má přijmout Eritrejce. Ve vlastní zemi jsou otroky.* Aktuálně.cz, 29. 5. 2015.
- ⁹³ *Stovky uprchlíků z Afriky ztroskotaly na dohled od evropských břehů.* MF Dnes, 20. 4. 2015.
- ⁹⁴ *Například Zavoral, Petr: Valí se na nás hordy verbeže, negrů a primitivů.* HateFree. On-line: www.hatefree.cz/blo/analyzy/1049-analyza-verbez.
- ⁹⁵ *Státní úředník Kyslík si „z titulu bývalé funkce“ udělal výlet za státní peníze.* Lidové noviny, 11. 4. 2015.
- ⁹⁶ *Třebíč zaplatí svému místostarostovi cestu do Jihoafrické republiky.* MF Dnes, 12. 1. 2015; *Místostarosta podlehl kritice, do Jižní Afriky s podnikateli nepoletí.* MF Dnes, 14. 1. 2015.
- ⁹⁷ *Občanské sdružení Derbianus pomáhá v Senegalu chránit antilopy Derbyho.* Český rozhlas, 4. 7. 2015.
- ⁹⁸ *Zoo se rozloučí s Eliškou, samice nosorožce se vrací do Afriky.* MF Dnes, Hradecký kraj, 25. 9. 2015.
- ⁹⁹ *Pes a dobrodruh v „pyžamu“ vyráží do Afriky bojovat proti pytlákům.* MF Dnes, Ostrava a Moravskoslezský kraj, 16. 12. 2015.
- ¹⁰⁰ *Už za týden vyrazí do Afriky otevřít nemocnici v Malawi.* Deník.cz, Moravskoslezský kraj, 20. 7. 2015.
- ¹⁰¹ *Koncerty podpoří vzdělávání dětí z Afriky, z výtěžku jim postaví školu.* MF Dnes, Pardubice a Pardubický kraj, 3. 9. 2015.
- ¹⁰² *Z Přerova míří kola do Afriky, lidé darovali do sbírky rekordních 56 kousků.* Deník.cz, 10. 12. 2015.
- ¹⁰³ *Česká kola pomohou ochránit slony v Africe.* ČT24, 4. 2. 2015.
- ¹⁰⁴ *Ústečané poslali do Afriky 443 koz, darují i vzdělání.* Deník.cz, Ústecký kraj, 21. 12. 2015.
- ¹⁰⁵ *Hana Horáková: 22/10/2015 – 23/10/2015 – VIVA AFRICA.* Metropolitní univerzita Praha. On-line: www.mup.cz/kalendar/call-for-papers-viva-africa-2015/.
- ¹⁰⁶ *Center of African Studies: Africa Days 2015.* On-line: www.africa-pilsen.com/images/pdf/AFDiP_2015.pdf.
- ¹⁰⁷ *Humanitas Afrika. Africko-česká humanitární iniciativa.* On-line: www.humanitasafrika.cz/.
- ¹⁰⁸ *Humanitas Afrika: Den Afriky 2015.* On-line: www.humanitasafrika.cz/docs/150524_denafriky_2015_letak.pdf?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_content=WEB_CODE&utm_campaign=en2015.
- ¹⁰⁹ *Africký informační portál.* On-line: africkyportal.cz/.
- ¹¹⁰ MZV ČR: *Velvyslanec Karel Hejč zahájil výstavu mapující česko-etioopské vztahy ve 20. století,* 2. 10. 2015.
- ¹¹¹ MZV ČR: *Prezentaci českého skla v jihoafrickém Paarlou doplnila ochutnávka vín.* Velvyslanectví ČR v Pretorii, 27. 11. 2015.
- ¹¹² MZV ČR: *Vernisáž výstavy fotografií Toma Jůnka v Dakaru.* Velvyslanectví ČR v Dakaru (nedatováno).